

Przywry

Eucariota

Królestwo ***Zoa (Animalia)***

Typ ***Plathelmintha***

Gromada ***Monogenea***

Gromada ***Digenea (Trematoda)***

Rodzina ***Fasciolidae***

Rodzaj ***Fasciola***

Fasciola hepatica

(Fasciola gigantica, Fasciola magna)

Przywry

- **Kształt ciała**

Dicrocoelidae

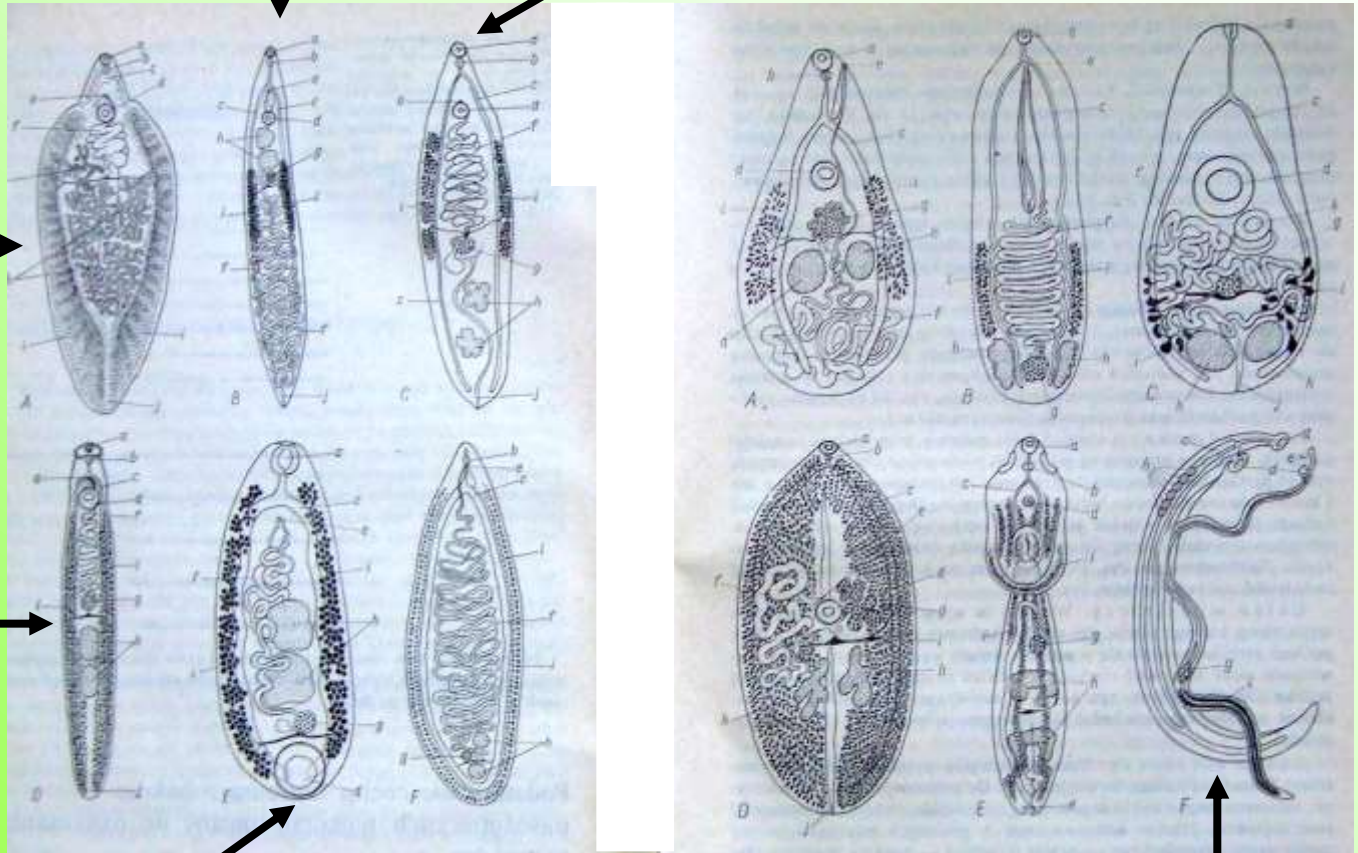
Opisthorchidae

Fasciolidae

Echinostomatidae

Paramphistomatidae

Schistomatidae

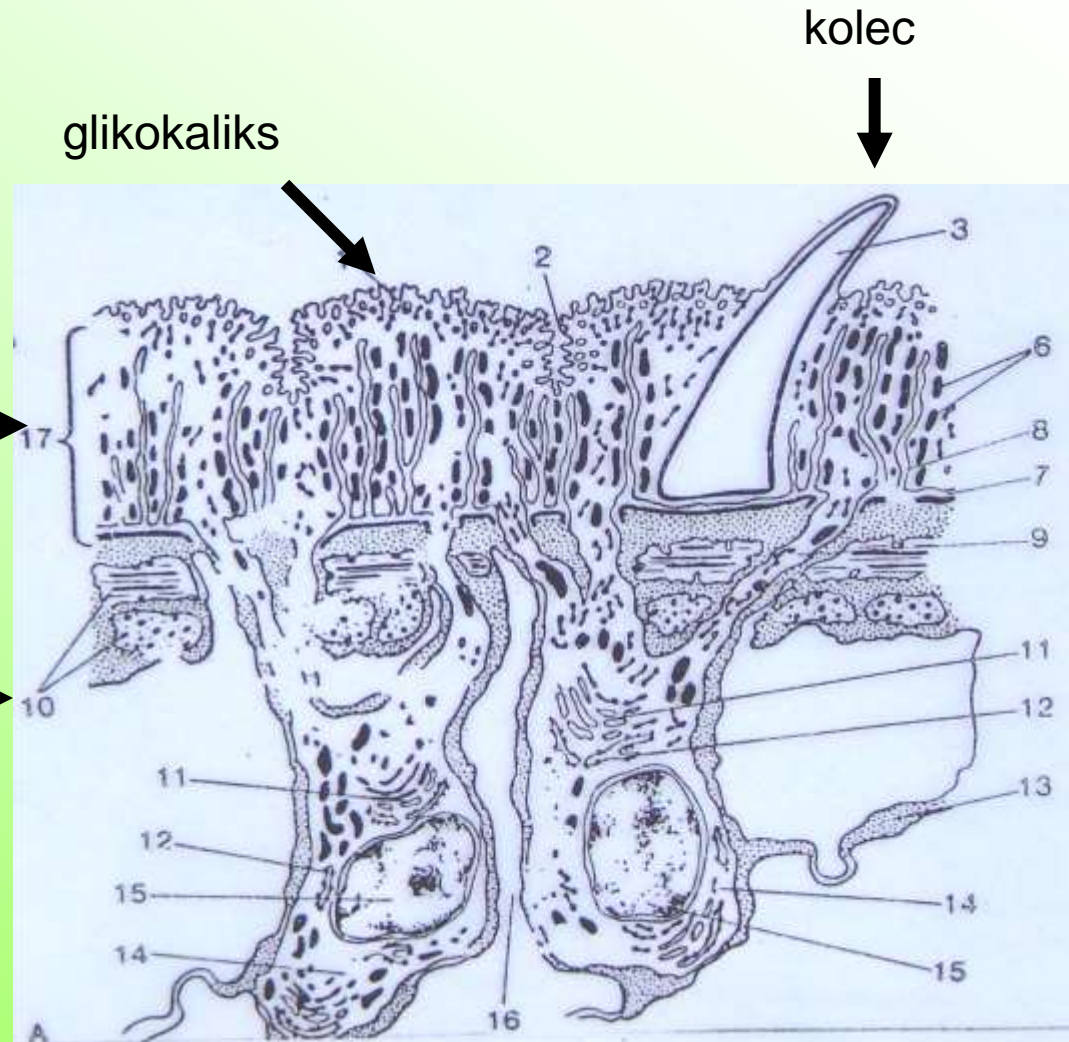

- **Pokrycie ciała - tegument**

Przywry

Cytoplazmatyczna syncytialna matrix

Część komórkowa

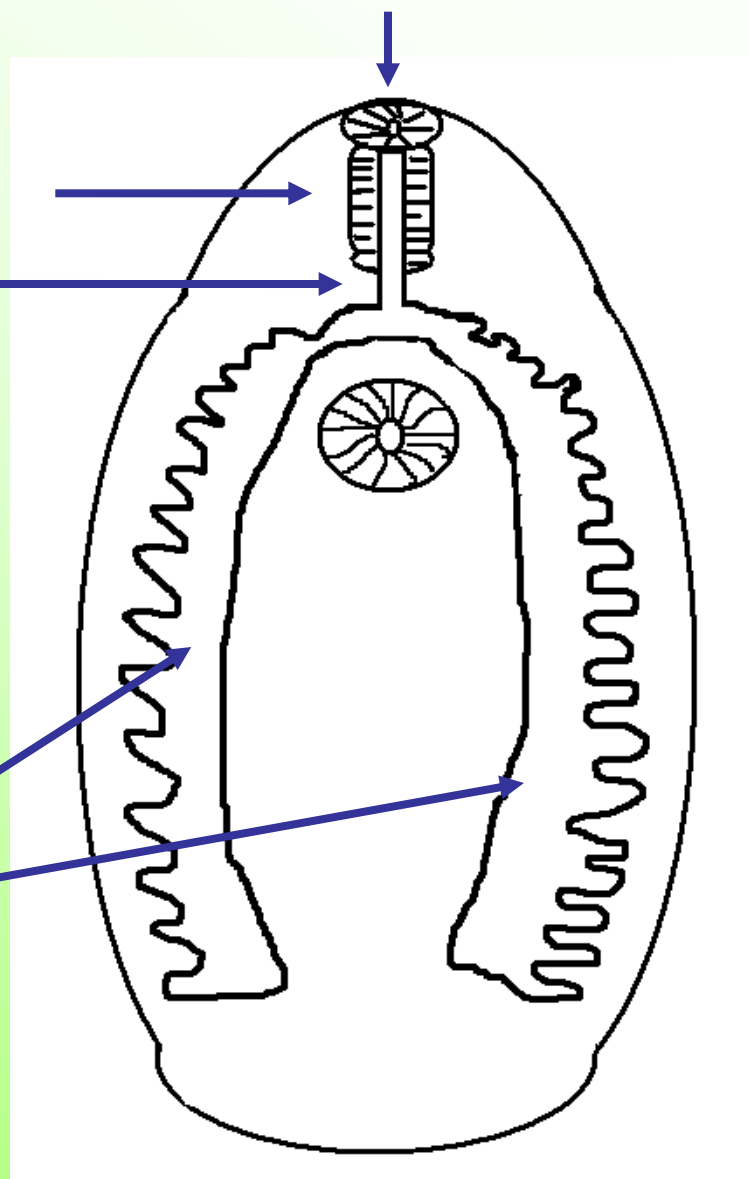
Przywry

Otwór gębowy

gardziel

przełyk

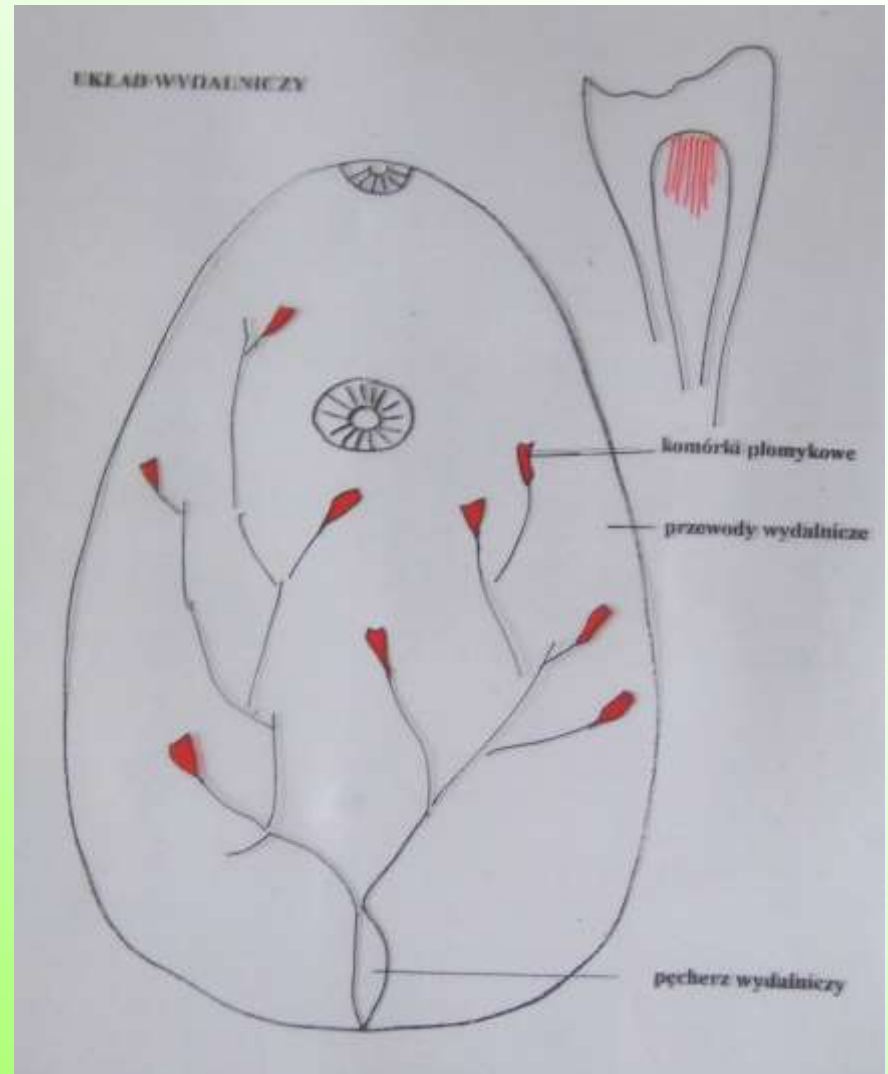
jelito

- Układ pokarmowy

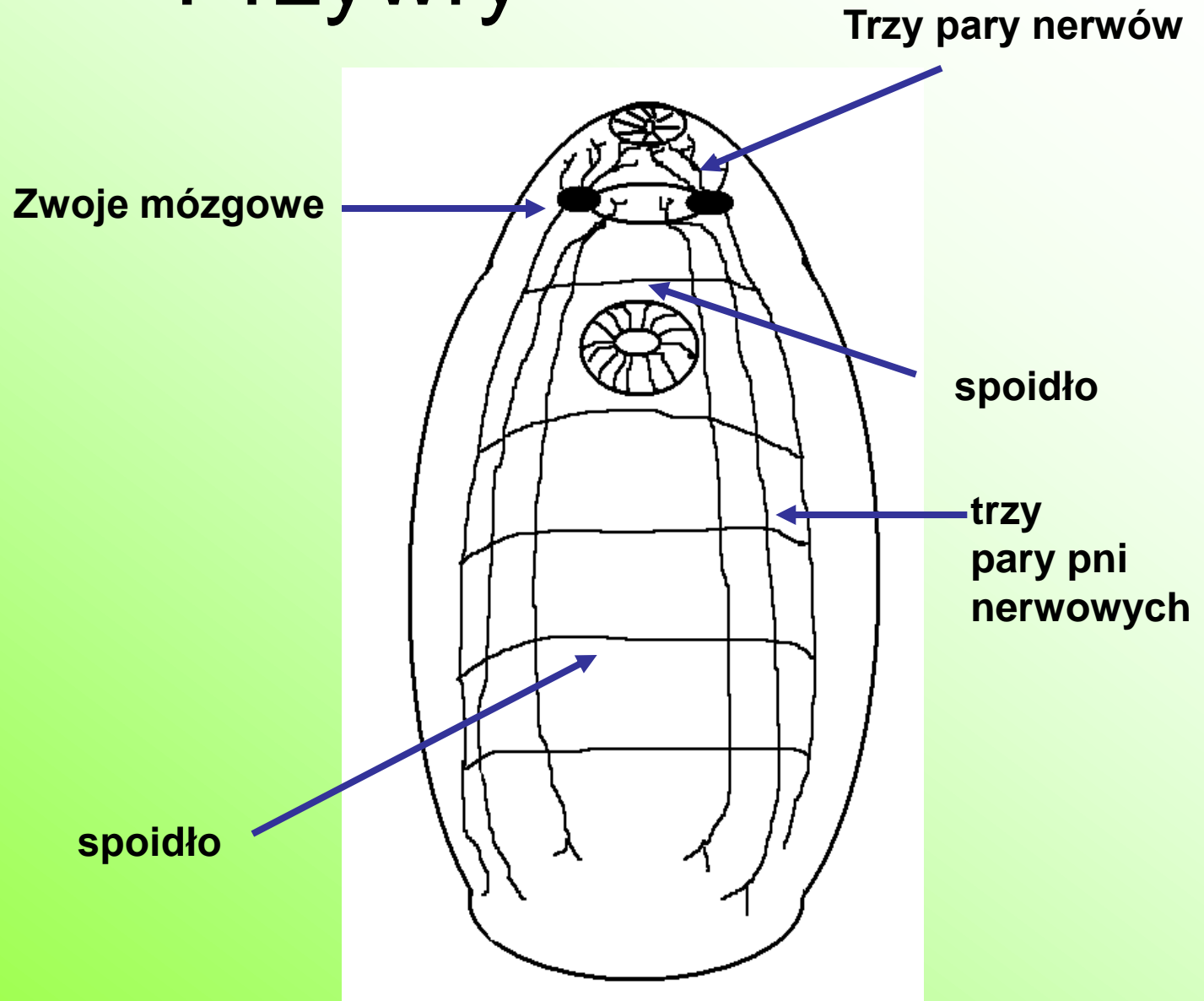
Przywry

- Układ wydalniczy

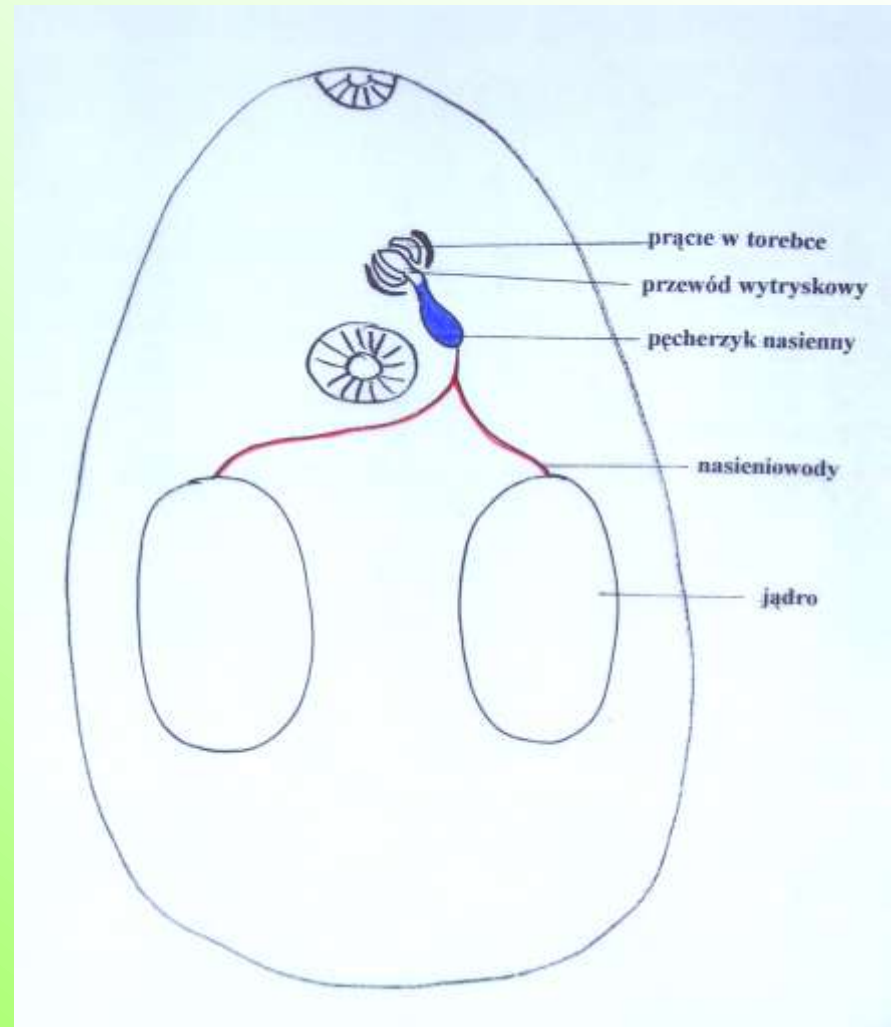
Przywry

- Układ nerwowy

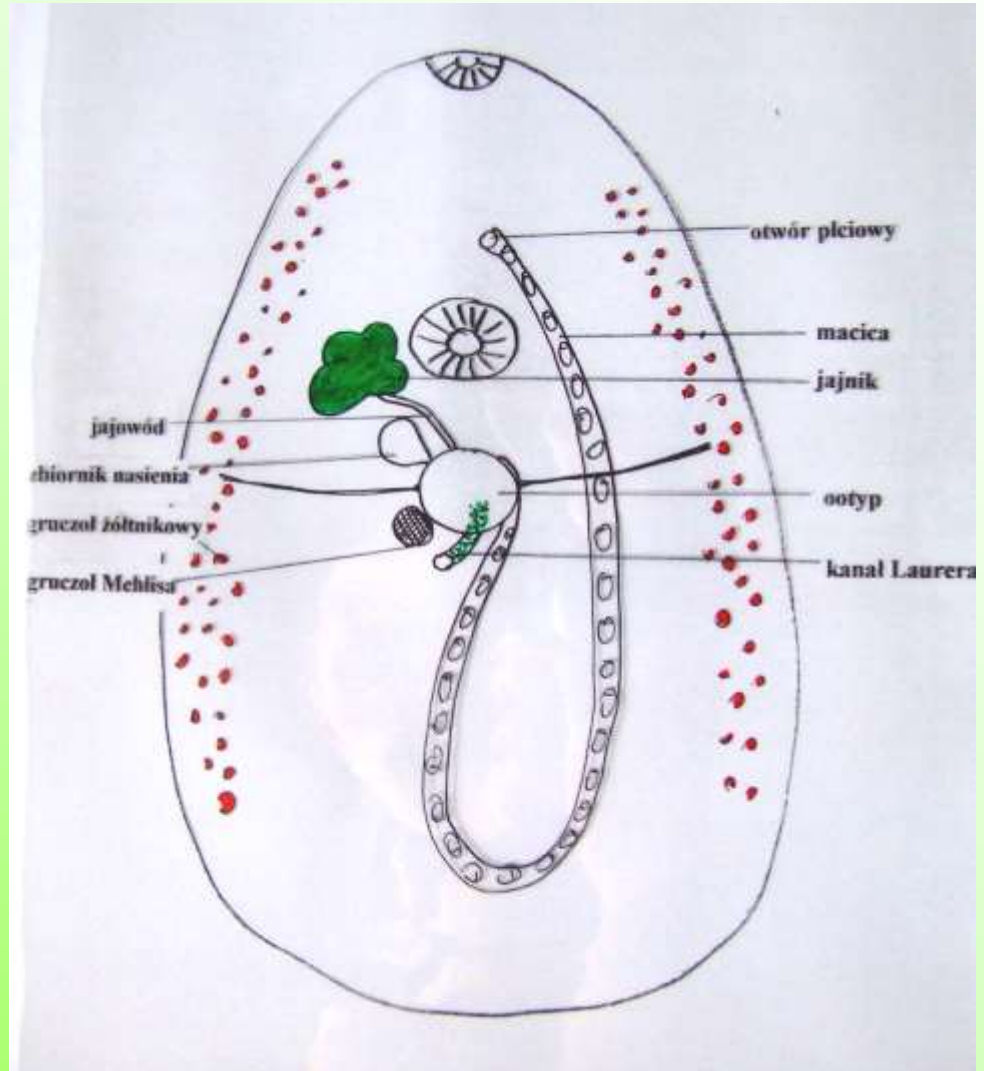
Przywry

- Układ rozrodczy męski

Przywry

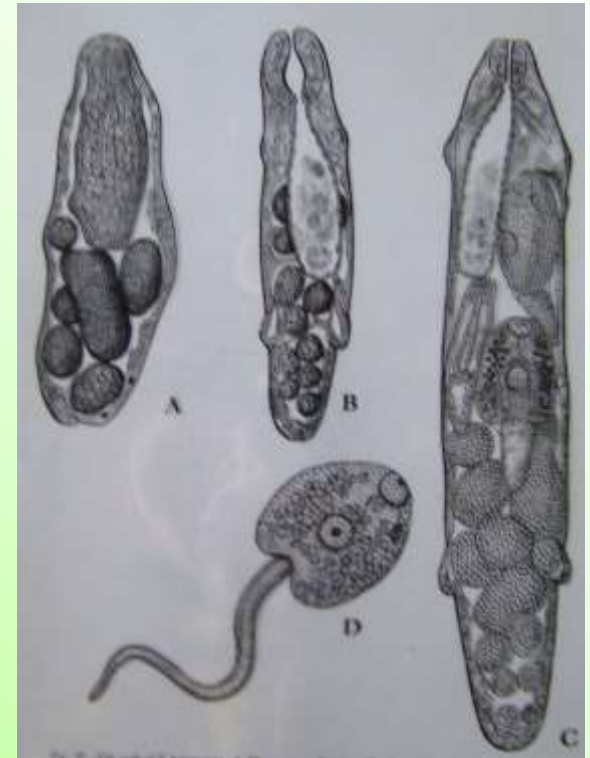
- Układ rozrodczy żeński

Przywry rozwój

Jajo	Żywiciel ostateczny ↓ Środowisko
Miracydium	Środowisko ↓ Żywiciel pośredni (I)
Sporocysta	Żywiciel pośredni (I)
Redia	Żywiciel pośredni (I)
Cerkaria	Żywiciel pośredni (I) Środowisko ↓ ↓ Żywiciel pośredni (II)
Metacerkaria	Środowisko ↓ lub Żywiciel pośredni (II) Żywiciel ostateczny ↓

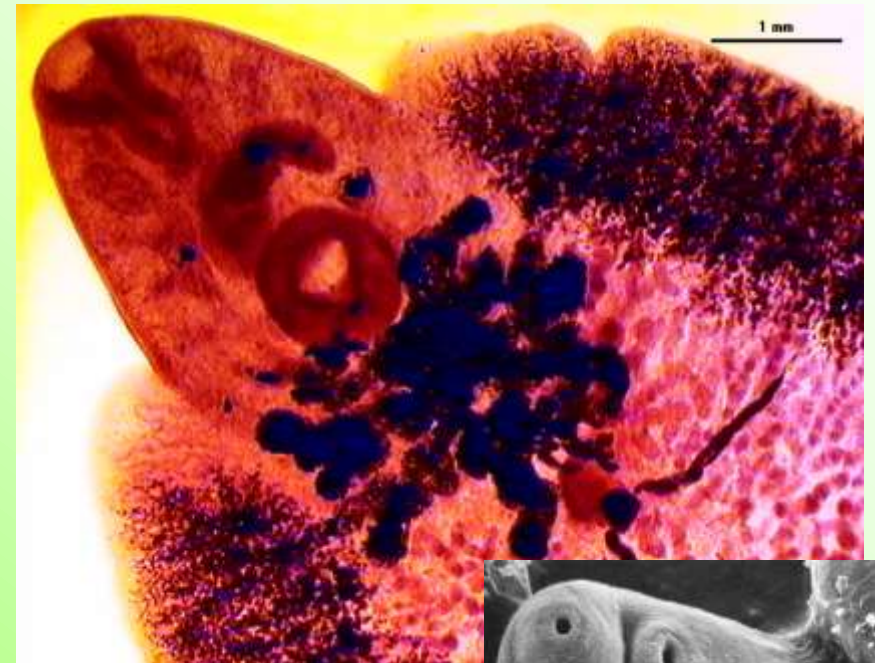

- 5 rzędów różnicujących się budową cerkarii
- **Strigeatoidea** - rozwidlony ogonek alaria alata schistosoma
- **Echinostomata** cerkarie duże z prostym ogonem Echinostoma rewolutum, Fasciola ...
- **Renicolida** cerkarie duże dwie przyssawki ogon długi Renicola pinguinis
- **Plagiorchida** cerkarie z grubymi ścianami ogon krótki Dicrocoelium
- **Opistorchiida** naczynia wydalnicze w ogonie cerkarii Opisthorchis felinus

- Rodzina ***Fasciolidae***
- Rodzaj ***Fasciola***
- ***Fasciola hepatica***
- (*Fasciola gigantica*, *Fasciola magna*)

Fasciola hepatica motylica wątrobowa

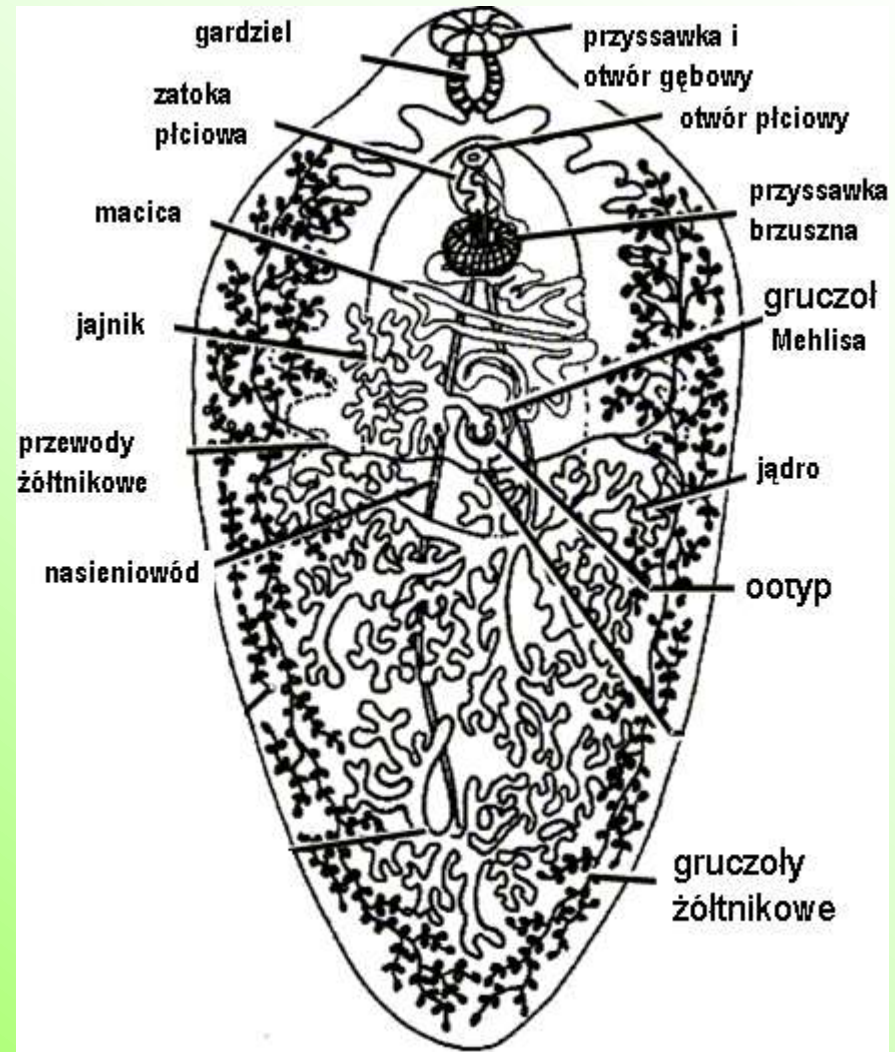
- 18-51 mm
- Białoszare
- Listkowate
- Stożkowy przedni koniec
- Tegument przedniej części ciała pokryty kolcami
- Narządy wewnętrzne rozgałęzione

Fasciola hepatica

- Motylca wątrobowa

morfologia

Fasciola hepatica jajo

- Regularnie owalne
- 130-145x70-90 μm
- Żłocistożółte
- Wieczko
- Zygota
- Wnętrze całkowicie wypełnione komórkami żółtkowymi
- Jedna *F. hepatica* 20 000 jaj dziennie

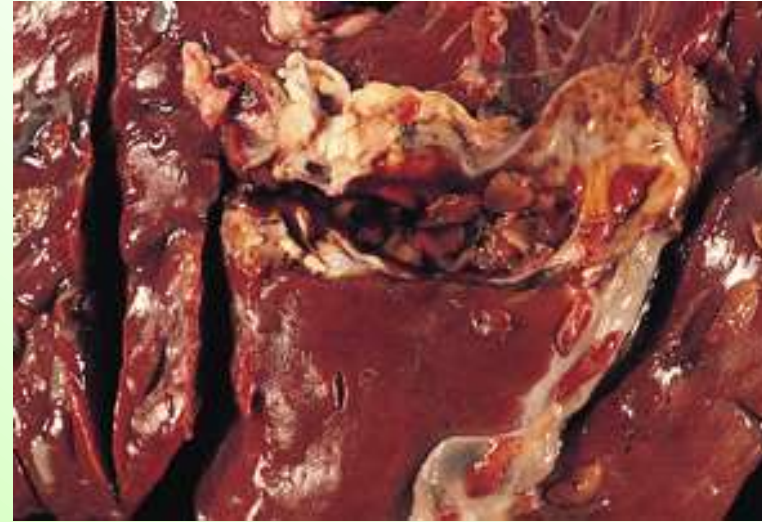

Fasciola hepatica

UMIEJSCOWIENIE

- Formy młodociane
  - miąższ wątrobowy
- Formy dojrzałe
  - przewody żółciowe wątroby
  - niekiedy : płuca, węzły chłonne i inne narządy wewnętrzne

Fasciola hepatica występowanie

- Pasożyt kosmopolityczny
- W Polsce ogniskowo na terenie całego kraju

Fasciola hepatica

żywiciel ostateczny - mała specyficzność

- Owce
- Kozy
- Bydło
- Wolno żyjące przeżuwacze
- Króliki, zające
- Gryzonie
- Konie
- Świnie
- Człowiek

Fasciola hepatica

żywiciel pośredni – duża specyficzność

- *Galba truncatula* (błotniarka moczarowa)
- w innych regionach świata np. *Lymnea tomentosa*
- Inne ślimaki z rodziny *Lymnaeidae* (w Polsce np. *Galba occulta*, *Lymnaea stagnalis* (młode))

Fasciola hepatica żywiciel pośredni

- *Galba truncatula* (błotniarka moczarowa)

Rys. 23. Skorupki (wielkość naturalna) niektórych mięczaków, pośrednich żywicieli robaków pasożytniczych (orygin.): A — *Limnaea stagnalis*, B — *Galba* (s. *Limnaea*) *truncatula*, błotniarka moczarowa, C — *Physa fontinalis*, jajowiec, D — *Galba* (s. *Limnaea*, s. *Stagnicola*) *palustris* s. l., błotniarka (Jackiewicz, 1959 stwierdziła, że jest to gatunek zbiorczy, obejmujący trzy odrębne gatunki), E — *Succinea oblonga*, bursztynka, F — *Succinea putris*, G — *Helicella ericetorum*, H — *Helicella candidula*, słonecznica, I — *Zebrina detrita*, J — *Planorbis corneus*, zatoczek, K — *Planorbis planorbis*, L — *Viviparus viviparus*, żyworodka, M — *Bulinus coarctatus*, N — *Bithynia leachi*, zagrzebka

Fasciola hepatica żywiciel pośredni

- Błotniarka moczarowa to ślimak wodno-lądowy
- Zasiedla : rzeki, stawy, moczary, rowy melioracyjne, a także nawet niewielkie zbiorniki wodne – koleiny, odciski racic

Fasciola hepatica rozwój

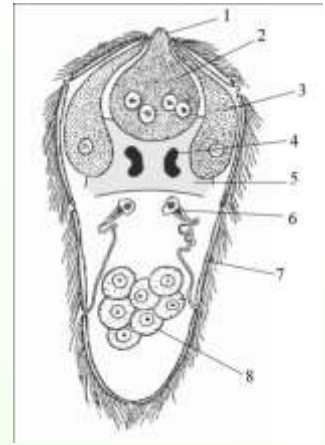
- **Środowisko** - Jajo warunki
  - dostęp tlenu
  - min. Temp. 10 C

rozwój
miracydium 10 dni-6
tygodni (w środowisku
4-6 tygodni)

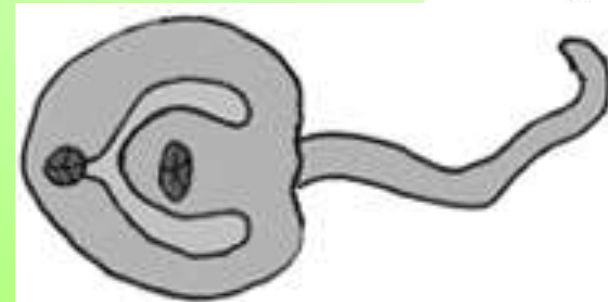
rozwój

- **Miracydium – Dziwadełko** – larwa urzęsiona wykluwa się reagując na światło – plamki oczne
- żyje w wodzie 20-30 godzin
- Poszukuje ślimaka – chemotaksja
- Penetracja do organizmu ślimaka temp. pow. 5 C

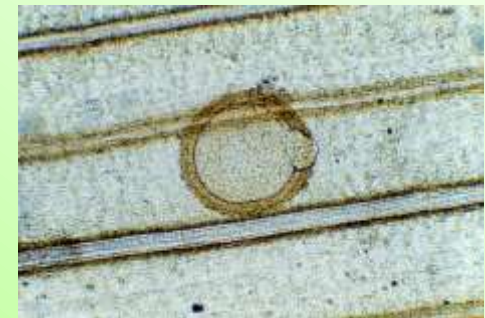
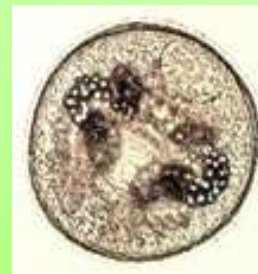
Fasciola hepatica rozwój

- **ŚLIMAK** (rozwój 5-13 tygodni
zwykle 35-55 dni)
- **Sporocysta** 500 um dł
zawiera 5-12
- **Redia** 1,5-2 mm dł
zawiera 15-20
- **Cerkaria** 400 um + ogon 1000
um
- Nie wszystkie cerkarie
osiągają dojrzałość w jednym
czasie

Fasciola hepatica rozwój

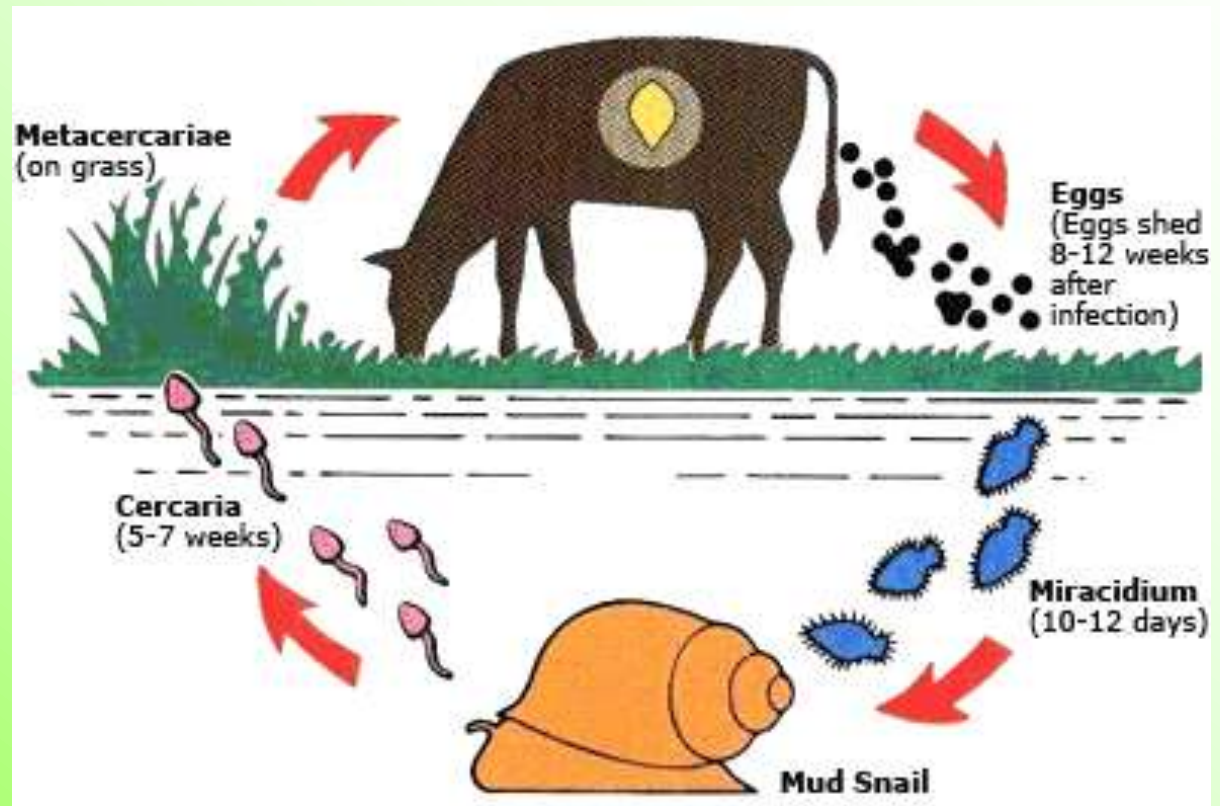
- **ŚRODOWISKO**
w ślimaku średnio 100
cerkarii
- Metacerkaria (250 um)
  - rośliny,
  - powierzchnia wody-
adoleskaria,
  - skorupka ślimaka
żyje tygodnie, miesiące

Fasciola hepatica

- rozwój

Zarażenie

- Pastwiskowe
  - rośliny z metacerkariami
  - woda z adoleskariami
- Oborowe
  - zielonka z metacerkariami
  - świeża sianokiszonka i siano

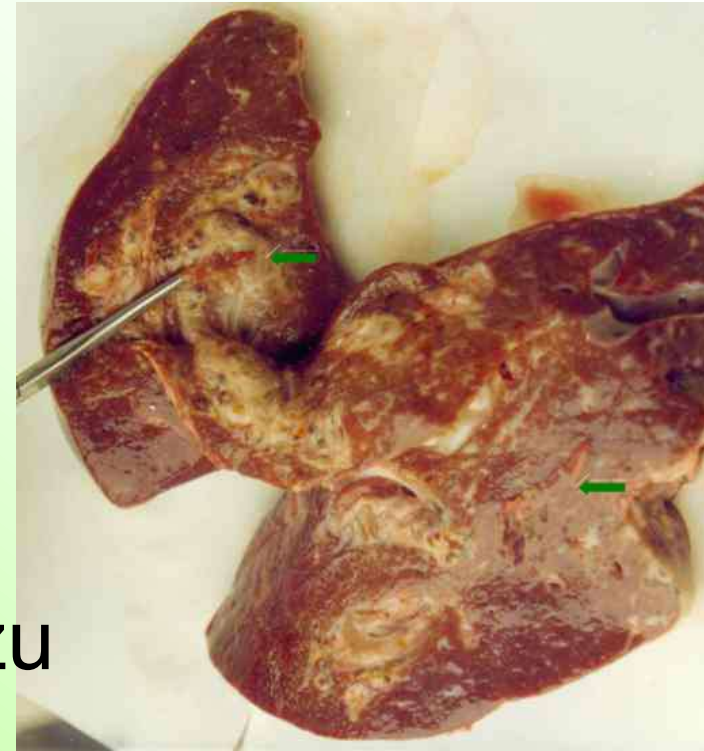
zarażenie

1. (95%) ściana jelita do jamy otrzewnowej, torebkę wątroby, miąższ wątroby
2. (5%) drogą krwi po dostaniu się motylic do naczyń w ścianie jelit
3. wędrówka drogą krwi do innych narządów (płuca)
4. możliwe przypadkowe zarażenia prenatalne

Zarażenie

- Excystacja w godzinę po zjedzeniu
- 24 godziny perforacja ściany jelita do jamy otrzewnowej
- 4-6 dzień miąższ wątroby
- 6-7 tygodni penetracja miąższu do przewodów żółciowych
- Jaja w przewodach żółciowych 2-3 miesiące

Fasciola hepatica okres prepatentny

- **Owce 71-73 dni**
- **Bydło 2,5-3 mies.**
- **Króliki ok. 65 dni**
- **Szczury 49-56 dni**
- **Myszy ok. 35 dni**

Fasciola hepatica działanie patogenne

Faza wędrówki w jamie otrzewnej

- Postacie młodociane (0,25 mm)
- Do 6 dnia po zarażeniu
- Stan zapalny jelita i lokalnie otrzewnej
- Krwawienia
- Przypadkowe trafienie do naczynia ukierunkowuje inwazję do płuc. macicy , trzustki

Fasciola hepatica działanie patogenne

- **Faza migracji form młodocianych w mięszu wątrobowym**
- Od 4 dnia do 6-7 tygodnia po zarażeniu
- Postacie młodociane 0,3 mm do 14 mm dł.
- Drażą korytarze w mięszu wątroby
- Żywią się tkanką wątrobową
- Uszkadzają naczynie krwionośne
- Śródmiąszzowe zapalenie wątroby

Fasciola hepatica działanie patogenne

- **Lokalizacja form młodocianych i dojrzałych w przewodach żółciowych wątroby**
- Od 6 tygodnia po zarażeniu
- Formy pasożyta 3-14 do 20-30 mm
- Odżywiają się komórkami nabłonka przewodów żółciowych
- Drażnią je mechanicznie i chemicznie
- Metabolity działają na wiele układów żywiciela

Klinika BYDŁO

- Zwykle przewlekła
- Włóknienie i wapnienie przewodów żółciowych
- **Objawy :**

Biegunki

Wychudzenie

Spadek wydajności

Zahamowanie rozwoju

Żółtaczka

Rzadko – śmierć

Klinika OWCE

- Ostra, podostra, przewlekła
- Marskość wątroby
- **Objawy :**

Biegunki

Niedokrwistość

Wodobrzusze

Powiększenie wątroby

Obrzęki

Wychudzenie

Śmierć

Fasciola hepatica podatność na inwazję

DUŻA łatwość zarażenia, ograniczona eliminacja przywr, znaczna śmiertelność żywicieli, u owiec *F. hepatica* żyją nawet 11 lat, łatwe super- i reinwazje

Owce Kozy
Myszy Króliki
Zające

ŚREDNIA samowyleczenie, (Okres patentny 9 miesięcy) odporność na super- i reinwazje

Bydło Szczury
Jelenie Konie
Człowiek

MAŁA trudne zarażenie, niska intensywność inwazji

Świnie Pies ,
Kot

Naturalna odporność na zarażenie

- U bydła i szczurów obserwuje się reakcje włóknienia – specyficzny odczyn zapalny.
- U bydła zarażenie dawką 200-1300 metacerkarii 30 % rozwija się w wątrobie
- Zarażenie dawką 2500 -15 000 rozwija się 3%

Zróżnicowanie wrażliwości w obrębie ras i grup wiekowych (Młode bydło wrażliwe)

Odporność nabyta

- Masowe inwazje u bydła dają krótkotrwałą odporność na reinwazje
- Inwazje o małej intensywności u bydła i owiec oraz masowe u owiec nie mają wpływu na reinwazje .

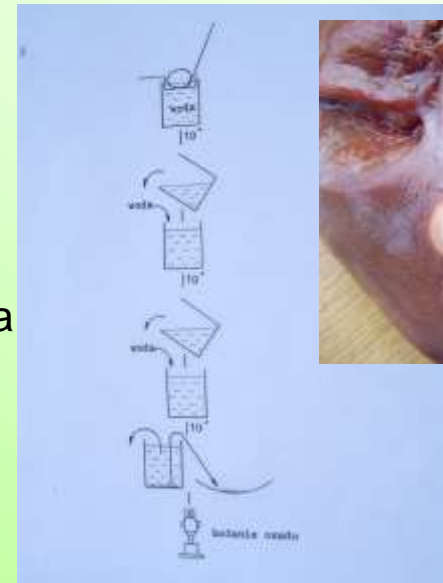

Fasciola hepatica

ROZPOZNAWANIE

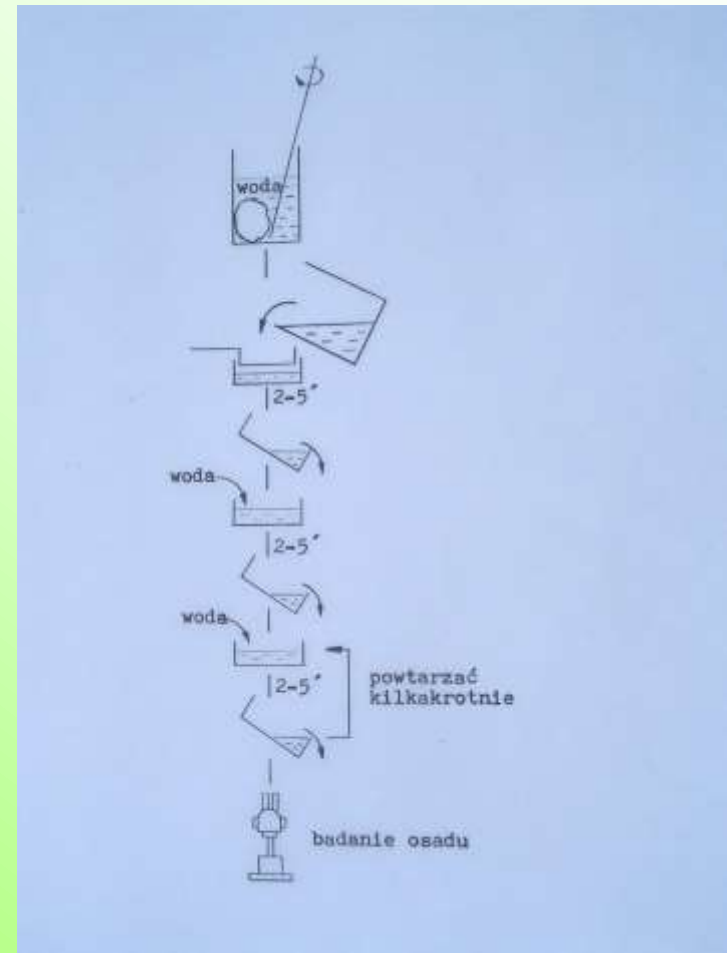
- Badanie kału
- Badania immunologiczne
- Badania hematologiczne
erytrocytopenia . eozynofilia
- **Badania biochemiczne** Aminotransferaza asparaginianowa (AspAT) Aminotransferaza alaninowa(ALAT) Gamma-glutamylotransferaza (GGT) Dehydrogenaza glutaminianowa (GLDH), poziom albumin
- Badanie sekcyjne

Fasciola hepatica

ROZPOZNAWANIE

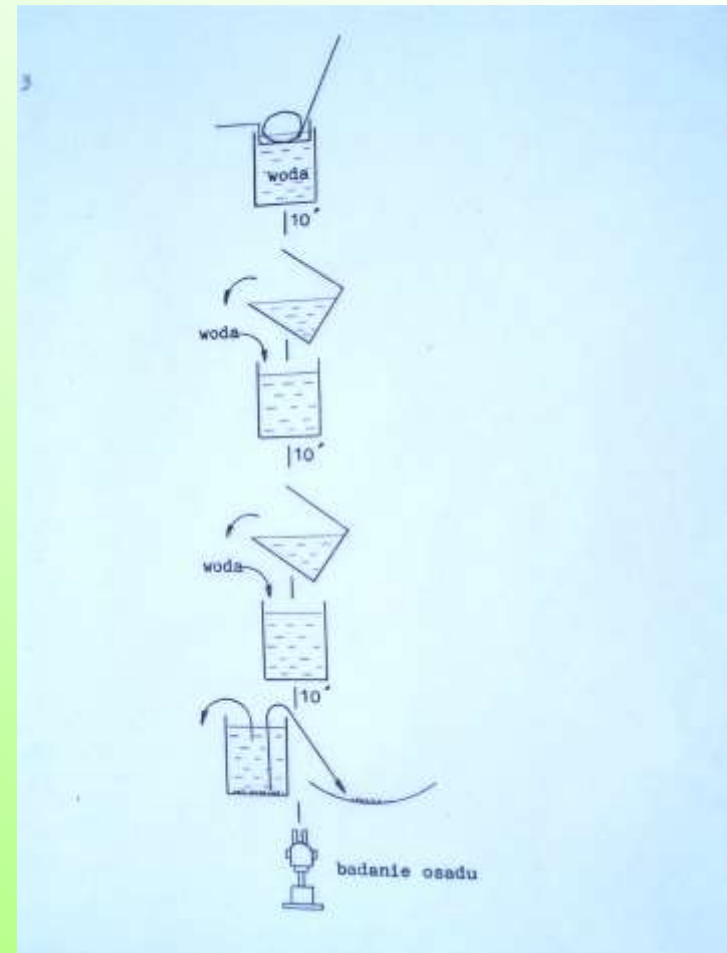
- Badanie kału
  - Metoda dekantacji płytkowa

Fasciola hepatica

ROZPOZNAWANIE

- Badanie kału
  - Metoda dekantacji wg. Żarnowskiego i Josztowej

Zwalczanie Terapia

- **Triclabendazol** postacie dorosłe i młodociane 12 bydło 10 owce mg/kg mc, doustnie Fasinex® Fascinex® Soforen®
- **Oksyklozanid** 10 bydło 17 owce mg/kg.mc doustnie ZANIL ®
- **Rafoxanid** 7,5 mg/kg.mc. Ranide®
- **Nitroxynil** 7,5 mg /kg.mc. Dovenix®
- **Klozantel** 10 mg/kg.mc. Seponver® Pantox®
- **Albendazole** 10 mg x Kg.Valbazen®
- **Bromofenofos** 15 mg x Kg.Acedist®
- **Diamfenetid** 100 mg x Kg.Coriban®
- **Netobimin** 20 mg x Kg.Hapadex®

Profilaktyka

- **Profilaktyczne odrobaczanie**

powyżej 3 miesiąca życia

1. przed wyjściem na pastwisko marzec

2. Po zejściu z pastwisk październik- grudzień

Profilaktyka

- Unikanie pastwisk podmokłych
- Unikanie wspólnego wypasania owiec i bydła
- Zabiegi melioracyjne
- Zakiszanie zielonek z terenów zagrożonych .
- Likwidacja ślimaków z pastwisk (siarczan miedzi)

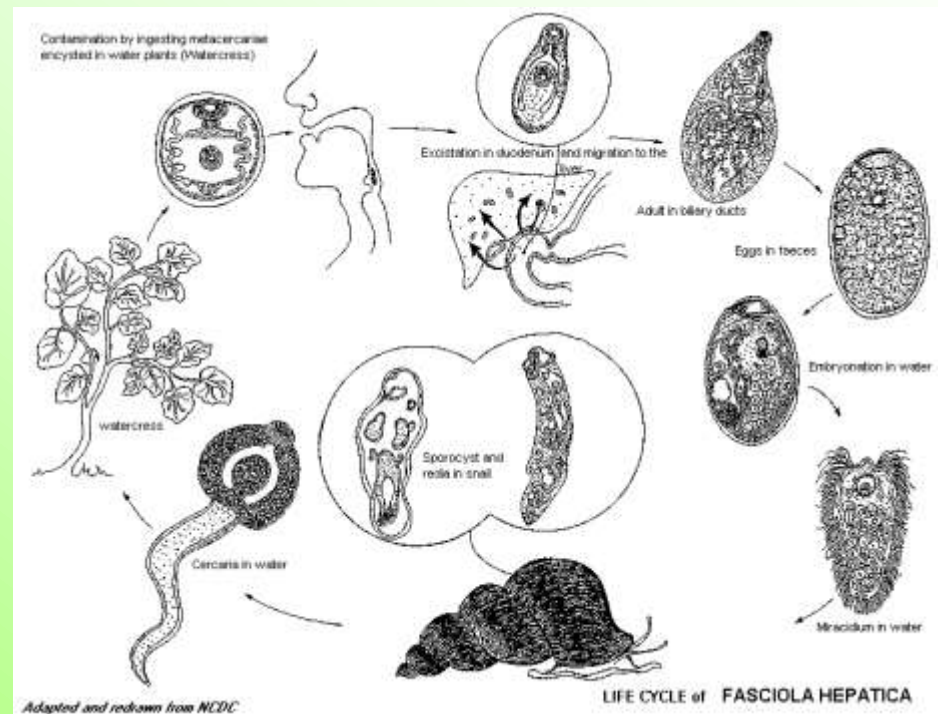
Fasciola hepatica

- LUDZIE
- Około 50 mln
zarażonych
- Chiny Egipt Iran
- Ameryka Południowa
- Europa

Fasciola hepatica

- Ludzie
- Zarażenia w regionach gdzie spożywa się dużo surowych warzyw uprawianych na polach użyźnianych obornikiem

Fasciola hepatica

- **Ludzie**
objawy
  1. Hepatomegalia
  2. Nieregularna gorączka
  3. Eozynofilia
- Także : nudności, wymioty, inne zaburzenia funkcji pp, objawy nerwowe, żółtaczka, anoreksja

Fasciola hepatica

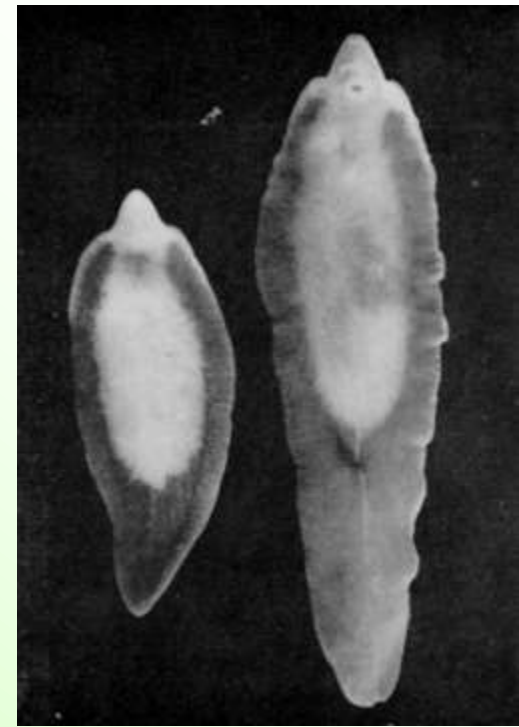
- Zdarzają się przypadki zjadania przez ludzi żywych motylic (z surowymi wątroбами)
- Przywry mogą przyczepiać się do błony śluzowej gardła lub przełyku powodując stany zapalne

Fasciola gigantica

- 25-75 mm
- Wielbłądy , liczne przeżuwacze, niekiedy człowiek
- Przewody żółciowe wątroby-tropikalna fascioloza
- Afryka Azja endemicznie 90 % pogłównia bydła
- Inwazjologia i patogeneza podobna do fasciolozy

Fasciola (Fascioloides) magna

- 23-100 mm
- Owalne, bez stożka
- **Jeleniowate** najczęstszy żywiciel
- Bydło, owce, kozy
- Sporadycznie człowiek
- Przewody żółciowe wątroby
- Inwazjologia i patogenеза jak fascioloza
- Ameryka Pn. Europa

